

2023-10-06

Sveriges regering

Sveriges riksdag

EU kommissionen

EU parlamentet

Europaforum Norra Sveriges synpunkter på EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

Europaforum Norra Sverige (EFNS), välkomnar ambitionen bakom förslaget till ett markdirektiv. Marken är vårt viktigaste arvegods och behöver värnas. Dock ser vi problem med att använda samma modell för övervakning och åtgärder för vitt skilda marktyper inom stora geografiska områden. Fjäll och arktiska skogar har svag koppling till fruktodling i södra Europa.

I Sverige, med en stor bioekonomi från skogsbruk och jordbruk, är vi väl medvetna om markens betydelse och mäter regelbundet dess tillstånd. Vi har generellt en god markhälsa i Sverige.

EFNS anser att:

- Förslaget bör dras tillbaka och omarbetas. EFNS kan inte se att kostnaderna motsvarar den förväntade nyttan.
- EFNS ifrågasätter om det är rimligt att använda samma modell för övervakning av så skilda marktyper som jordbruk, skogsbruk och förgiftade platser i ett så geografiskt skiftande område som EU.
- Jordbruksmarken i EU miljöstyrs redan genom den gemensamma jordbrukspolitiken
- Sverige har redan ett omfattande och väl fungerande system för övervakning av markhälsa.
- I norra Sverige riskerar markdirektivet bli extra dyrt.
- Vi säger nej till ökad central övervakning av all mark i Sverige med satellit.
- Vi säger nej till direktivets förslag om användning av delegerade akter.
- EFNS står bakom Sveriges nationella synpunkter om vikten av respekt för medlemsländernas kompetens samt existerande nationella processer inom markhälsa.

Förslaget bör dras tillbaka och omarbetas. EFNS kan inte se att kostnaderna motsvarar den förväntade nyttan. Det är viktigt att uppmärksamma markhälsa och det görs redan på nationsnivå. EU-kommissionens informationsinhämtning bör därför ske genom en förfrågan till medlemsländerna som sedan meddelar den efterfrågade datan på ett sätt som sedan kan sammanställas på önskat sätt av EU-kommissionen.

EFNS ifrågasätter om det är rimligt att använda samma modell för övervakning av så skilda marktyper som jordbruk, skogsbruk och förgiftade platser i ett så geografiskt skiftande område som EU. De indikatorer som anges i direktivet tycks anpassade för jordbruksmark är direkt felaktiga för skogsmark i Sverige. Vi har inte vissa av de problem som markdirektivet skulle kräva att vi mäter minst vart femte år, som exempelvis salthalt och halt av fosfor i skogsmark. Det är också problematiskt att harmonisera övervakning av mark i ett så geografiskt skiftande område som EU. Risken finns att resurser slösas på att mäta indikatorer utan värde i stället för riktas mot lokalt kända problem.

Jordbruksmarken i EU miljö styrs redan genom den gemensamma jordbrukspolitiken och de åtgärder som markdirektivet anger för jordförbättring är redan mycket väl kända i lantbruket. Exempelvis vikten av växtföljd, kvävebindande klöver i vall och begränsad plöjning. Bidrag som styr mot jordförbättring och ökad biologisk mångfald, som betande nötkreatur, finns redan i CAP och kan vid behov ökas.

Sverige har redan ett omfattande och väl fungerande system för övervakning av markhälsa. Markens tillstånd är ett ständigt fokus inom de biologiska gröna näringarna för rätt val av grödor, gödsel och övervakning av miljöpåverkan. För övervakning av skogsmark har vi 40-åriga tidsserier med relevanta indikatorer anpassade för arktisk skogsmark. Ytterligare ett system ovanför de existerande nationella systemen känns inte motiverat.

I norra Sverige riskerar markdirektivet bli extra dyrt. Vi är färre medborgare per kvadratkilometer än någon annanstans i EU. EU-kommissionen bedömer i sin konsekvensanalys att kostnaderna blir högre för Sverige som nation på grund av färre invånare och stora landområden. I norra Sverige riskerar markdirektivet därför att bli extra kostsamt att genomföra.

Vi säger nej till ökad central övervakning av all mark i Sverige med satellit. Övervakning av enskilda medborgare i Sverige och deras mark bör styras nationellt och inte av EU-kommissionen. Med den ökande tekniska utvecklingen behöver frågor runt integritet diskuteras. Det vi bestämmer nu kan komma att gälla under mycket lång tid. Vi vet inte vilka som styr övervakning och åtgärder mot enskilda medborgare och företag i EU-kommissionen om 50 eller 100 år. Utöver detta kan övervakning av markhälsa i skogsmark med satellit vara ineffektivt. Skiktet med trädkronor och marktäckning med blåbärsris riskerar att förhindra tydliga signaler, enligt svenska markexperter.

Vi säger nej till direktivets förslag om användning av delegerade akter. Europaforum Norra Sverige anser, precis som den svenska regeringen uttryckt, att kommissionen inte bör ges befogenhet att genomföra skärpningar av krav på

medlemsstaterna i direktivet genom delegerade akter eller genomförandeakter. Dessa akter genomförs utan demokratisk insyn och riskerar därför att bli mindre genomlysta, anpassade och effektiva. Användningen av dem riskerar också att öka motståndet mot EU-samarbetet.

EFNS står bakom Sveriges nationella synpunkter om vikten av respekt för medlemsländernas kompetens samt existerande nationella processer inom markhälsa. Markdirektivet kan komma att reglera frågor som anses ligga inom nationell kompetens på flera olika nivåer. Vi manar därför till stor flexibilitet vid ett eventuellt genomförande samt respekt för subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Vidare behöver det svenska kommunala självstyret och det kommunala planmonopolet respekteras, exempelvis utifrån föreslagna principer för ianspråktagande av mark (artikel 11). EFNS anser särskilt att markdirektivet bör möjliggöra, och inte försvåra, en ökad samhällsutbyggnad. Detta gäller inte minst den militära uppbyggnaden inom totalförsvaret och investeringar som syftar till den gröna omställningen.

Antaget vid Europaforum Norra Sverige den 6 oktober 2023

Jonas Andersson (S)
Ordförande EFNS
Region Jämtland Härjedalen

Elise Ryder Wikén (M)
Region Jämtland Härjedalen

Lars-Gunnar Nordlander (S)
Kommunförbundet i
Jämtland Härjedalen

Daniel Danielsson (C)
Kommunförbundet i
Jämtland Härjedalen

Åsa Ågren Wikström (M)
Vice ordförande EFNS
Region Västerbotten

Rickard Carstedt (S)
Region Västerbotten

Ann Åström (S)
Region Västerbotten

Anders Öberg (S)
Region Norrbotten

Isak Utsi (S)
Norrbottens Kommuner

Ulrica Hammarström (S)
Norrbottens Kommuner

Mats Hellhoff (SD)
Region Västernorrland

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Erik Lövgren (S)
Kommunförbundet
Västernorrland